

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий інститут мистецтв
Кафедра музичної україністики та народно-інструментального мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мистецтвознавча критика та риторика

Освітньо-наукова програма доктора філософії **Музичне мистецтво**

Спеціальність **025 Музичне мистецтво**

Галузь знань **02 Культура і мистецтво**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “31_”_08_2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Мистецтвознавча критика та риторика
Викладач (-і)	Кандидат мистецтвознавства, доцент Палійчук І.С.
Контактний телефон викладача	050 2463450
E-mail викладача	iryna.paliichuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна, заочна
Обсяг дисципліни	90 год., 3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	Консультації проводяться відповідно до лекційних та практичних занять з курсу, у т.ч. онлайн
2. Анотація до курсу	
<p>Пропонований курс містить коло спеціальних знань, що у своїй сукупності утворюють науку про мистецтвознавчу критику та риторичку, які є важливою складовою частиною української музикознавчої науки. Вивчення цієї дисципліни обумовлене потребою в грамотному, логічному, конструктивному та риторично досконалому мовленні здобувачів наукового ступеня доктора філософії, їх вмінню критично оцінювати різножанрові та різностильові мистецькі продукти.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою вивчення курсу «Мистецтвознавча критика та риторика» є ознайомити з основами критики (зокрема, музичної) та класичної й сучасної риторики як науки про мисленнєво-мовну діяльність, спрямовану на переконання, вплив і досягнення цілей у процесі мовної комунікації, а також виробити в здобувачів освіти уміння й навички аналізувати та продукувати тексти різного типу відповідно до мети, спрямування й умов спілкування в процесі майбутньої професійної діяльності.</p> <p>Дисципліна має науково-практичну спрямованість і передбачає освоєння мистецтвознавчої (музичної) критики і риторики як теоретично, так і практично.</p> <p>Завдання навчальної дисципліни – оволодіння теоретичними знаннями в галузі музичної і загальної психології сприйняття, історії музики, соціології музики, знати основи інформаційної роботи, теорії комунікацій і ЗМІ, оволодіння практичними навичками спілкування як з окремим респондентом (артистом, композитором, продюсером), так і з масовою аудиторією; оволодіння навичками знаходити і відбирати потрібну інформацію про мистецькі, музично-культурні події; оволодіння умінням виробляти власну оціночну позицію, створювати власні та редагувати інші тексти різних жанрів у галузі музичної публіцистики, організовувати і проводити прес-конференції.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен знати: просвітницькі та художньо-пропагандистські можливості і завдання прикладного музикознавства; письмові та усні комунікації в системі ЗМІ; основні функції і завдання музично-критичної діяльності; історію вітчизняної та зарубіжної музичної критики; місце і значення критичної думки в культурі – сучасної і в історичній перспективі; характер відносини музичної критики і музичного мистецтва, музичної науки і соціуму; принципи аксіологічного (оцінного) підходу до явищ музичного мистецтва; специфіку художньої цінності та оціночної роботи в галузі музичного мистецтва; основні сучасні напрями творчої діяльності в сфері музичного мистецтва – композиторської творчості, виконавського мистецтва, музичного театру та інших музично-постановочних видів; типологію жанрів мистецтвознавчої критики; особливості рецензійної роботи; основні принципи формування текстової та образотворчої інформації, загальні принципи пошуку і передачі інформації; особливості мови як сфери спілкування, її комунікативний,</p>	

інформативний і психологічний аспекти, правила мовної поведінки в певних умовах комунікації засобами музичної риторики (засобами музичної виразності і композиційно-технічними прийомами);

вміти: готувати інформаційні матеріали, що стосуються всіх можливих сторін сучасного мистецького життя і різних напрямів сучасного музично-культурного процесу; брати інтерв'ю у творчих людей рідною і (бажано) іноземною мовами, вільно вести бесіду на професійні (музичні) теми;

сприймати, аналізувати, інтерпретувати і оцінювати будь-який музично-творчий продукт – нову музику, виконавську творчість, твори музично-постановочного мистецтва (сценічні, екранні, «плернерні») у всьому спектрі сучасної практики, як в академічній, так і в масовій музичній культурі;

виконувати письмові роботи в різних жанрах (музичної) критики, готувати рецензійні матеріали, спрямовані на різні об'єкти творчого процесу: складати музику, виконавське мистецтво, музичний спектакль (опера, балет, мюзикл, мультимедійні вистави, шоу, музичні кіно- і телефільми); редагувати музично-критичні та інші журналістські тексти сторонніх авторів, готувати матеріали до верстки, добувати і підбирати ілюстративний матеріал; користуватися інформаційними можливостями і базою даних художнього Інтернету;

володіти етикою оратора; добирати мовні засоби залежно від ситуації спілкування та жанру публічного виступу;

адаптувати текст відповідно до цільової настанови та рівня підготовленості слухачів.

4. Результати навчання (компетентності)

У результаті вивчення дисципліни «Мистецтвознавча критика та риторика» в здобувачів наукового ступеня доктора філософії мають бути сформовані такі **компетентності:**

- ЗК1 здатність до критичного абстрактного мислення, зокрема, вміння застосовувати його до аналізу результатів власного наукового дослідження, її актуальності, наукової новизни, теоретичного, практичного, аксіологічного та світоглядного значення;
- ЗК2 здатність до пошуку, обробки та аналізу наукової теоретичної та фахової емпіричної інформації з різних джерел для узагальнення результатів;
- ЗК3 уміння з нових дослідницьких позицій формулювати методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку національного та світового музичного мистецтва (музичної культури);
- ЗК4 датність проводити власні оригінальні наукові дослідження, які містять наукову новизну, мають важливе теоретичне і практичне значення в сучасному українському та світовому музикознавстві;
- ЗК5 здатність написання українською та іноземною мовами власних наукових публікацій різного змісту та обсягу (наукова стаття, автореферат, тези конференцій, наукова доповідь, запит на науковий грант, договір про співпрацю, звіт з наукової роботи, дисертація, праці науково-методичного характеру);
- ЗК6 датність усно практично використовувати іноземну мову у науковій, інноваційній та педагогічній видах діяльності (усний виступ на конференції, проведення іноземною мовою презентаційних та профорієнтаційних лекцій для різних категорій слухачів);
- ФК1 здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у музикознавстві та дотичних до нього міждисциплінарних напрямах мистецтвознавства та гуманітарних наук;

- ФК2 здатність застосовувати новітні мистецтвознавчі концепції щодо аналізу сучасних явищ і процесів в національному й світовому контексті;
- ФК6 здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях, спілкуванні, дискусіях та науково-педагогічній діяльності;
- ФК8 здатність аналізувати й оцінювати матеріальну та духовну цінність музичного об'єкта в різних хронологічних межах та географічних ареалах, певному соціокультурному середовищі.

Програмні результати навчання:

- ПРН2: знання і використання наявних, пошук нових методів і методик у описі, узагальненні, аналізі музичних фактів, явищ, процесів, індивідуальної та колективної музичної творчості;
- ПРН4: встановлення міждисциплінарних зв'язків між мистецтвознавчими, гуманітарними, культурно-історичними дисциплінами та вільне володіння міждисциплінарною методологією наукового пізнання;
- ПРН5: знання і використання фахової термінології та поняттєво-категоріального апарату;
- ПРН8: уміння працювати з різними видами джерел та документів, у т. ч. нотних, текстологічних, аудіовізуальних, застосовуючи при цьому дослідницькі навички у процесі виконання власного наукового дослідження;
- ПРН13: розробляти та ефективно застосовувати PR-концепції щодо створення і подальшої реалізації індивідуальних та командних науково-пошукових та творчих проєктів, спрямованих на висвітлення актуальних для українського культурно-мистецького простору подій і процесів;
- ПРН14: вміти самостійно вдосконалюватись та розвиватись, використовувати прийоми розвитку образної уяви й асоціативного мислення в різних видах творчої музичної, музично-педагогічної й музикознавчої діяльності;
- ПРН15: культивувати толерантні діалогічні моделі спілкування та взаємодії (професійної та міжособистісної) в поліетнічному середовищі.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття	10
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
II	025 Музичне мистецтво	1	Нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форм а занятт я	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання

Змістовий модуль 1. Музична критика: теоретичний аспект

Тема а 1. Мистецтв ознавча		1, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11 з переліку рекомендованої літератури	2 л, 4 с.р.		1 тиждень
---	--	---	-------------	--	-----------

<p>(музична) критика як феномен культури Специфіка мистецтво знавчої (музичної) критики. Професійні вимоги до критика. Функції музичної культури. Критика як оціночне судження. Критика як комунікація.</p>					
<p>Тема 2. Типологія мистецтвознавчої (музичної) критики Принципи класифікації. Жанрова система. Інформаційні жанри: допис, анонс, репортаж, інтерв'ю, анотація. Аналітичні жанри: рецензія та її види (на сольний концерт,</p>		<p>2, 3, 6, 7 з рекомендованої літератури</p>	<p>2 л., 2 с., 4 с.р.</p>	<p>10 балів</p>	<p>2-3 тижень</p>

<p> концерт інструмен тального чи вокальног о ансамблю, на симфонічн ий концерт, концерт духового оркестру й оркестру народних інструмен тів, концерт хору, тематични й концерт, естрадний концерт, оперний спектакль, музичну радіо- і телеперед ачу; рецензія на книжкове та нотне видання, рецензія на дискограф ію). Огляд. Критична стаття та її види (про сольний та симфонічн ий концерт, оперний спектакль чи прем'єру, музичну </p>					
---	--	--	--	--	--

<p>радіопоста новку, музичний кіно- і телефільм, творчий портрет виконавця , творчий портрет композитора, нові твори та їх виконання , музикознавчу працю).</p>					
<p>Тема 3. Критика як література: композиційні та стилістичні проблеми критичних жанрів. Методика роботи над критичними опусами Особливості мови. Заголовок. Функції заголовка. Літературно-стилістичні особливості заголовків. . Репортаж. Інтерв'ю.</p>		<p>1, 2, 3, 6, 7 з переліку рекомендованої літератури</p>	<p>2 л., 2 с., 4 с.р.</p>	<p>10 балів</p>	<p>4-5 тиждень</p>

<p>Анотація. Рецензія. Огляд. Стаття. Портрет. Нарис. Есе. Фейлетон. Деякі важливі етапи роботи над критичним опусом.</p>					
<p>Тема 4. Критик у музичному театрі Деякі дискусійні питання. Підготовча робота. Типи спектаклів. Компоненти спектаклю. Інші об'єкти уваги критика.</p>		<p>1, 2, 3, 6, 7, 10 з переліку рекомендованої літератури</p>	<p>2 л., 2 с., 4 с.р.</p>	<p>10 балів</p>	<p>6-7 тиждень</p>
<p>Тема 5. Друкування ЗМІ України та музична критика Періодичні видання. Ринок друкованих ЗМІ та музична критика. Будова друковано</p>		<p>2, 3, 6, 7 з переліку рекомендованої літератури</p>	<p>2 л., 4 с.р.</p>		<p>8 тиждень</p>

го ЗМІ. Редакція друковано го ЗМІ.					
Змістовий модуль 2. Теоретичні та практичні аспекти загальної риторики					
Тема 6. Класична риторика. Теоретич ний аспект Закони сучасної загальної риторики. Інвенція. Концепція і тема промови. Модель аудиторії. Диспозиція як розділ науки. Структура сучасної промови.		12-17, 23 з переліку рекомендованої літератури	2 л., 2 с., 8 с.р.	10 балів	9-10 тиждень
Тема 7. Риторичн а аргумент ація Визначенн я аргумента ції. Співвідно шення доказу і навіюванн я.. Логічні компонент и доказу. Типи логічних аргументі в. Психологі		12-17, 23 з переліку рекомендованої літератури	2 л., 2 с., 8 с.р.	10 балів	11-12 тиждень

<p>чний бік перекону ючого мовлення. Цінності і топос. Ілюстрації вні аргументи .</p>					
<p>Тема 8. Стилістичні ресурси перекону ючого мовлення : тропи, фігури та риторичні і прийоми Риторичні тропи та фігури. Тропіка.</p>		<p>12-17, 23 з переліку рекомендованої літератури</p>	<p>2 л., 8 с.р.</p>		<p>13 тиждень</p>
<p>Тема 9. Оратор і аудиторія як психологі чна система Психологі чна характери стика аудиторії як відповідни к спільноти. Мета і мотив. Зв'язок мотиву з аудиторією. Психологі чні особливос</p>		<p>12-17, 23 з переліку рекомендованої літератури</p>	<p>2 л., 8 с.р.</p>		<p>14 тиждень</p>

ті процесу мовленнєвого сприйняття.					
Тема 10. Стратегія і тактика оратора Структура стратегії. Характеристика стратегії. Характеристика тактики оратора.		12-17, 23 з переліку рекомендованої літератури	2 л., 8 с.р.		15 тиждень
6. Система оцінювання курсу					

Загальна система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу є уніфікованою та здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти.

Поточний контроль та оцінювання проводиться викладачем на семінарських заняттях із метою визначення успішності розвитку здобувачів наукового ступеня доктора філософії та засвоєння ними навчальної програми на певному етапі навчання.

Форма контролю:

У кінці проходження курсу (II-й семестр) проводиться екзамен, який включає відповідь на усні запитання і написання критичних робіт (мінімум три) в різних жанрах: рецензію на концерт, фестиваль або музичний спектакль, анотацію твору, аудіо-диску, аналіз творчості виконавця або композитора, соліста або творчого колективу, виконавський аналіз, оглядову або ювілейну статтю, публічний захист письмової роботи, виступ із науковою доповіддю (промовою) перед аудиторією і т.д.

Оцінювання курсу здійснюється з урахуванням усіх видів навчальної роботи за стобальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
80 – 89	B	добре
70 – 79	C	
60 – 69	D	
50 – 59	E	задовільно
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Пояснення оцінок ECTS:

A «Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані, якість їх виконання оцінена балом, близьким до максимального.

B «Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом, в основному, сформовані, всі передбачені програмою навчання завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близькою до максимального.

	<p>С «Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, деякі практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінена максимальним балом, деякі завдання виконані з помилками.</p> <p>Д «Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом, в основному, сформовані, більшість передбачених програмою завдань виконані, деякі з виконаних завдань, містять помилки.</p> <p>Е «Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінені балом, близьким до мінімального.</p> <p>FX «Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою завдань не виконані, або якість їх виконання оцінена балом, близьким до мінімального. При додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань.</p> <p>F «Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до підвищення якості виконання навчальних завдань.</p>
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Здобувачі наукового ступеня доктора філософії повинні мати уяву про жанри критичних робіт і вміти написати: рецензію на концерт, фестиваль або музичний спектакль, анотацію твору, аналіз творчості виконавця або композитора, соліста або творчого колективу, виконавський аналіз, оглядову або ювілейну статтю. Письмові роботи виконуються самостійно (в домашніх умовах). Мета аналітичних робіт – дати можливість здобувачам освіти практично освоїти різні жанри критичної літератури, використовувати отримані ними у різних галузях творчості навички і досвід вивчення музично-теоретичних дисциплін у власній практичній діяльності. Відтак, у пропонованому курсі практично використовується весь творчий багаж здобувачів наукового ступеня доктора філософії. У процесі написання й обговорення письмових робіт здобувачі освіти набувають досвід різного виду виступів та їх правильного оформлення.</p> <p>Критерії оцінки письмової роботи здобувачів освіти «Відмінно» – точне розуміння автором мети поставленого завдання; тематична визначеність, чітке адресне спрямування; актуальність і новизна матеріалу; змістовність і аргументованість авторського</p>

	<p>висловлювання; літературність і художньо-естетична якість викладу; ясність і логічність мови; образність матеріалу й емоційний тонус мови; відчуття форми, об'єктивність оцінок, виправданість суб'єктивних суджень; наявність «авторської особи»; володіння особливостями публіцистичних жанрів.</p> <p>«Добре» – точне розуміння автором мети поставленого завдання; тематична визначеність, чітке адресне спрямування; актуальність і новизна матеріалу; неповна змістовність і аргументованість авторського висловлювання; літературність і художньо-естетична якість викладу; деякі неточності в логіці викладу; недостатня образність матеріалу й емоційний тонус мови; відчуття форми, об'єктивність оцінок, нечітко сформульовані суб'єктивні судження; наявність «авторської особи»; неповне володіння особливостями публіцистичних жанрів.</p> <p>«Задовільно» – досить грубі помилки у розумінні автором поставлених перед ним мети і завдань, не аргументованість авторського висловлювання; низька художньо-естетична якість і логіка викладу; не сформульовані суб'єктивні судження; погано виявляється «авторського обличчя»; слабе володіння особливостями публіцистичних жанрів.</p> <p>«Незадовільно» – відсутність знань із курсу, нерозуміння автором поставлених перед ним мети і завдань, відсутність навиків роботи в публіцистичних жанрах.</p>
--	---

<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Порядок та організація контролю знань здобувачів освіти, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Нова редакція) URL : https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/01/Polozennia-pro-OOP-25_12_2020-1.pdf</p>
---	---

7. Політика курсу

Курс «Мистецтвознавча критика та риторика» (аудиторні заняття та самостійна робота) спрямований на розвиток професійного мислення здобувачів наукового ступеня доктора філософії, формування їх творчої активності, виховання вміння оцінювати музичні твори та їх виконання, аналіз різних форм виконавської практики, вміння давати їм професійну та кваліфіковану оцінку, точно і правильно формулювати свої враження, грамотно викладати свої думки в усній і письмовій формі.

Академічна доброчесність: Очікується, що здобувачі наукового ступеня доктора філософії будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання академічного плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Відвідування занять Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають аудиторні заняття курсу. Пропуски аудиторних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку.

8. Рекомендована література

Музична критика

1. Арутюнян Ю. Современная художественная критика: суждение и интерпретация. Вестник Санкт-Петербургского государственного института культуры. 2017. №1(30). С. 177–180.

2. Бронфін Е. Ф. О современной музыкальной критике: пособие для семинаров М. : Музыка, 1977. 320 с.
3. Зінькевич О. Чекан Ю. Музична критика: теорія та методика : навч. посіб. Чернівці : Книги–XXI, 2007. 424 с.
4. Кара-Васильєва Т. В. Сучасне українське мистецтвознавство: новий погляд, переосмислення та наукова координація (за матеріалами наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 18 червня 2014 р.). Вісник Національної академії наук України. 2014. № 8. С. 33–39.
5. Кияновська Л. Музична критика сьогодні: пошук гармонії у вселенському хаосі. Moderato. 2016. 7 червня. URL : <https://moderato.in.ua/blogs/music-critic-today.html> (дата звернення: 23.10.2018).
6. Курышева Т. А. Музыкальная журналистика и музыкальная критика. М. : Владос. 2007. 295 с.
7. Мельник Л. Музична журналістика : теорія, історія, стратегії. На прикладах із щоденної преси Львова від початків до сьогодні: [монографія]. Львів: ЗУКЦ, 2013. 384 с.
8. Підлипська А.М. Художня критика та мистецтвознавство в сучасних умовах // Вісник НАККІМ. Київ, 2019. № 1. С. 379–383.
9. Степанян Н. О жанре искусствоведческих исследований, словесном описании и культуре. Искусств ознание. 2000. № 1. С. 480–492.
10. Чекан Ю. Музична критика в сучасному комунікативному середовищі : зміна формату. Мистецтвознавчі записки. Вип. 20. Київ: Міленіум, 2018. С.18–24.
11. Чекан Ю. Музична критика в Інтернеті. Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії. 2011. Вип. 11. С. 238-244.

Риторика

12. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Риторика [Електронний ресурс]: навч. посібник. Львів: Світ, 2001. 240 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk651547.pdf>
13. Вандишев В. М. Риторика : екскурс в історію вчень і понять : навч. посіб. К. : Кондор, 2003. 264 с.
14. Ключев Е. В. Риторика (Инвенция. Диспозиция. Элокуция) : учеб. пособ. для вузов М. : ПРИОР, 2001. 272 с.
15. Зарецкая Е.Н. Риторика: Теория речевой коммуникации. М. : Дело, 2001. 480 с.
16. Зубенко Л. Г. Ораторське мистецтво : практ. посіб. К. : Парлам. вид-во, 2002. 115 с.
17. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навч. посіб. К. : Вища шк., 2006. 311 с.
18. Олійник О. Б. Риторика : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 170 с.
19. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. К. : Центр навч. л-ри, 2008. 592 с.
20. Ораторське мистецтво [Електронний ресурс]: навч.-метод. посіб. / авт.-уклад. : І. М. Плотницька, О. П. Левченко, З. Ф. Кудрявцева та ін. ; за ред. І. М. Плотницької, О. П. Левченко. 2-ге вид., стер. К. : НАДУ, 2011. 128 с. Режим доступу : http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Biblioteka_Magistra/f3e7888f-ebb4-4698-a3cd-10840df8d3a2.pdf
21. Павленко Л. І. Ознаки діалогічного мовлення в публічних промовах (на матеріалі сучасної англійської мови) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/1853/1/4.pdf>
22. Плотницька І. М. Українська мова в державному управлінні: теоретико-методологічний аспект : монографія. К. : Вид-во НАДУ, 2006. 232 с.
23. Риторика : навч. посібн. [Електронний ресурс] / упор. Т.К. Ісаєнко, А.В. Лисенко. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 247 с. URL : <http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/6085/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5>

[%D1%82%20%D0%A0%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf](#)

24. Сагач Г. М. Риторика.К. : Вид. дім „Ін Юре”, 2000. 568 с.

Викладач кандидат мистецтвознавства, доцент Палійчук І. С.